
5^ο ΕΦΗΒΙΚΟ ΚΥΝΗΓΙ «ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ» 02.02.2020

..... και αυτά τα στοιχεία καλό είναι να τα διαβάσεις , ίσως να σου
χρειαστούν .....

ΡΕΘΥΜΝΟ Παλιά πόλη

Χτισμένη στη θέση που υπήρχε η αρχαία Ρίθυμνα, η παλιά πόλη μέσα στο Ρέθυμνο θεωρείται από μόνη της ένα κόσμημα και ένα αξιοθέατο πολιτισμού του νομού Ρεθύμνου. Απλωμένη από το λόφο του Παλαιόκαστρου, έως το ενετικό λιμάνι με το φάρο Ρεθύμνου και ανάμεσα στο φρούριο Φορτέτσας και τις οδούς Δημακοπούλου και Γερακάρη, η παλιά πόλη αποπνέει έναν πολυπολιτισμικό αέρα μέσα από τα αναγεννησιακά αρχιτεκτονήματα των ενετικών χρόνων που συνυπάρχουν με τα μουσουλμανικά κτίσματα.

Οι Βενετοί για να προστατεύουν την πόλη από τις πειρατικές επιδρομές οχύρωσαν αυτό το κομμάτι γης με τείχη με τρεις εισόδους, την **Πύλη της Άμμου** στην πλατεία Αγνώστου Στρατιώτη, τη **Μεγάλη Πόρτα**, το

μοναδικό απομεινάρι της αρχικής οχύρωσης και τη **Μαρμαρόπορτα**. Μέσα σε αυτήν την τριγωνική έκταση αναπτύχθηκε το Ρέθυμνο από τα μέσα του 16ου μέχρι και τις αρχές του 20ού αιώνα.

Μετά την καταστροφή της πόλης το 1571, το Ρέθυμνο ξαναχτίστηκε από την αρχή, με πολλά κτίρια και ναούς να υπάρχουν στην παλιά πόλη από εκείνη την εποχή, αφήνοντας μια σπουδαία παρακαταθήκη οικοδομικής πολιτιστικής κληρονομιάς που όμοιά της είναι δυσεύρετη.

Μέσα από τα γραφικά σοκάκια και τις γωνιές που παραμένουν αναλλοίωτες κατά το πέρασμα του χρόνου, ανάμεσα στα πολύβουα μπαράκια και τις καφετέριες, ξεπετάγονται τα «στολίδια» του Ρεθύμνου, ο **Άγιος Φραγκίσκος** και η εντυπωσιακή **Κυρία των Αγγέλων**, το **Τούρκικο Σχολείο** και η **Λότζια**, το παλαιότερο ίσως κτίριο της πόλης και το μόνο που διασώθηκε από την καταστροφή του 1571. Τα επιβλητικά θυρώματα, τα τοξωτά ανώφλια, το **Τζαμί Καρά Μουσά Πασά**, η **Μεγάλη Παναγία** και οι **κρήνες**, μαρτυρούν την πλούσια ιστορία της παλιάς πόλης και ταξιδεύουν τον επισκέπτη σε χρόνους μακρινούς.

Η **Πλατεία Τίτου Πετυχάκη** με την **κρήνη Ριμόντι**, τα λεγόμενα «βρυσάκια» για τους ντόπιους, το **τζαμί Νερατζέ** που φιλοξενεί το σημερινό Ωδείο, η **Δημόσια Βιβλιοθήκη** Ρεθύμνου και το **Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο** Ρεθύμνου που βρίσκεται περιφερειακά της πλατείας Μικρασιατών συνθέτουν το παζλ της σημερινής μορφής της εικόνας της παλιάς πόλης, προσαρμοσμένης στο μαγευτικό παρελθόν που τόσο απλόχερα της χάρισε ο ρους της ιστορίας.

ΚΑΦΕΝΕΙΑ- ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΑ

Κατριτζιδάκη Νίκου. Στα 1930, ο Νίκος Κατριτζιδάκης από την Αργυρούπολη δημιουργεί στην Παλαιολόγου, αριστερά όπως βαδίζουμε για τον Πλάτανο, με πρόσοψη στην Παλαιολόγου, αλλά και στο αδιέξοδο στενάκι, το καφενείο και το χάνι του. Το καφενείο ήταν μπροστά και το χάνι εσώτερα, στο στενάκι. Εκεί επιδιόρθωνε τα πέταλα των αλόγων και παρείχε στέγη στους χωρικούς.

Θεοδωράκη Δημήτρη («Καραμήτσου»). Ένα μικρό καφενεδάκι, που λειτούργησε προπολεμικά και μέχρι τη δεκαετία του '60 στα Βρυσάκια, στην είσοδο προς την οδό Μοσχοβίτου. Ο χώρος ήταν ένα ισόγειο κτίσμα και στο βάθος είχε ένα ονταδάκι, στο οποίο ξεκουραζόταν ο καφετζής. Τώρα αποτελεί το μεσαίο τμήμα του καφέ «Galero».

Τζεβαχιριάν Μάρκου γνωστού ως «Μάρκου του Αρμένη». Το καφενείο του, που το άνοιξε μεταπολεμικά, ήταν το δεύτερο μαγαζί μετά τη γωνία Αραμπατζόγλου και Μεσολογγίου, στον αριθμό 4 της Μεσολογγίου. Σήμερα αποτελεί τμήμα του χρυσοχοείου που βρίσκεται εκεί. Στο καφενείο σύχναζαν οι Αρμένιοι και αρκετοί πρόσφυγες.

Ο Μάρκος ήταν πολύ θρήσκος και έκανε απαραίτητα κάθε πρωί όρθιος την προσευχή του για αρκετά λεπτά, μη δεχόμενος κατά τη διαδικασία αυτή να τον ενοχλήσει κανείς. Ήταν εξαιρετικά καλόκαρδος και φιλόανθρωπος, αφού καθημερινά κατά τον απολογισμό της ημέρας ξεχώριζε ένα μέρος για να πληρώσει τα διάφορα τέλη, ένα μέρος για τον εφοδιασμό του καφενείου του και ένα μέρος για τους φτωχούς.

Πλαίτη Γεωργίου και Μαυράκη Μιχάλη, στα Βρυσάκια, εκεί που σήμερα είναι το κατάστημα παγωτών «Μέλι». Λειτουργήσε προπολεμικά μέχρι και τη δεκαετία του '60 σε ιδιόκτητο χώρο του Πλαίτη, υπό τη διεύθυνση του Μαυράκη.

Σκαρτσιλάκη Ζαχαροπλαστείο που λειτουργεί ακόμα και σήμερα στην οδό Παλαιολόγου στην Παλιά Πόλη.

Πλουμή Αντώνη, στον σημερινό αριθμό 9 της Π. Κορωναίου. Ο Αντώνης ξεκίνησε σαν σερβιτόρος στο «Εθνικόν» από το 1955 μέχρι το 1960 μαθαίνοντας τη δουλειά. Στη συνέχεια άνοιξε στη Σοχώρα το καφενεδάκι του, σε μισθωμένο χώρο.

Φαθάκη Ιωάννη στην Αραμπατζόγλου, δεξιά όπως προχωρούμε. Εκεί πριν ήταν τούρκικο γαλακτοπωλείο του Σουμάν. Τώρα στον ίδιο χώρο, ιδιοκτησίας του γιου του, Γιώργη, λειτουργεί το κατάστημα τουριστικών ειδών «Σφεντόνα». Λειτουργήσε κατά τις δεκαετίες '60-'80.

Αποστολάκη Κώστα. Το καφενείο αυτό λειτουργήσε μεταπολεμικά στην οδό Αραμπατζόγλου αριθ. 43 και για λίγα χρόνια.

BIBΛΙΟΘΗΚΕΣ

BIBΛΙΟΘΗΚΗ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Λειτουργούσε σε αίθουσα κοντά στο Τούρκικο σχολείο. Διευθυντής της ήταν ο Γιώργος Ηλιακάκης.

BIBΛΙΟΘΗΚΗ ΚΙΤΑΠ ΧΑΝΕ

Δίπλα από το σημερινό Ελληνικό Ωδείο, γνωστό και ως τζαμί της Νεραντζές, βρισκόταν το παρεκκλήσι της Santa Maria, το Σώμα του

Χριστού, το οποίο μετέτρεψαν οι Τούρκοι σε ιεροσπουδαστήριο. Πάνω από την πόρτα του έγραφε “Κιτάπ Χανέ” (βιβλιοθήκη).

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Η πρώτη σοβαρή προσπάθεια για τη δημιουργία βιβλιοθήκης έγινε από τον Φιλεκπαιδευτικό Σύλλογο Ρεθύμνης, που ιδρύθηκε το 1887. Η βιβλιοθήκη του αριθμούσε περίπου 3.000 τόμους, στους οποίους περιλαμβανόταν μέρος της βιβλιοθήκης του επισκόπου Ιωαννίκιου, και περίπου 1.000 τόμοι που δώρισε στην "Κοινότητα της Πόλεως Ρεθύμνης" ο Ρεθεμνιώτης ευπατρίδης Εμμανουήλ Βιβιλάκης.

Μετά τη διάλυση του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου, κάπου μέσα στη δεκαετία 1910-1920, τα βιβλία περιήλθαν στην κυριότητα της βιβλιοθήκης του δήμου Ρεθύμνης, η οποία στην πράξη ουδέποτε λειτούργησε. Τα βιβλία παρέμειναν αποθηκευμένα μέχρι το 1946, που ιδρύθηκε η Πνευματική Εστία Ρεθύμνης. Το σωματείο αυτό συστάθηκε με αποκλειστικό σκοπό τη δημιουργία βιβλιοθήκης στο Ρέθυμνο.

Τα βιβλία της Δημοτικής Βιβλιοθήκης, δηλαδή του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου (όσα διασώζονταν μετά από την πολυετή αποθήκευση) αποτέλεσαν τον πυρήνα της βιβλιοθήκης της Πνευματικής Εστίας. Η βιβλιοθήκη στεγάστηκε σ' ένα δωμάτιο του ερειπωμένου κτιρίου του παλαιού παρθεναγωγείου, που επισκευάστηκε για το σκοπό αυτό, δηλαδή στο ίδιο κτίριο που στεγάζεται μέχρι σήμερα η Βιβλιοθήκη του Ρεθύμνου. Συγχρόνως έγιναν εκκλήσεις από τον τοπικό Τύπο για προσφορά βιβλίων και στάλθηκαν δεκάδες επιστολές σε ιδιώτες και οργανισμούς. Η ανταπόκριση του κοινού υπήρξε συγκινητική και είχε σαν αποτέλεσμα να αρχίσει η λειτουργία της βιβλιοθήκης με έναν ικανοποιητικό αριθμό βιβλίων. Το 1953 έγινε Δημόσια και πέρασε στην ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας. Από το 1953 μέχρι το 1966 η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Ρεθύμνου λειτούργησε κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες, με έναν μόνο υπάλληλο, το Μάρκο Γιουμπάκη, ο οποίος κυριολεκτικά της αφιέρωσε τη ζωή του επί τριάντα συνεχή χρόνια, μέχρι τον πρόωρο θάνατό του το 1976.

Το 1972 ορίστηκε ως Κεντρική και εξοπλίστηκε με δύο κινητές βιβλιοθήκες. Οι συλλογές της φτάνουν τις 130.000 τόμους βιβλίων, συν 10.000 τόμους περιοδικών, καθώς και πλούσιο αρχείο τοπικών και αθηναϊκών εφημερίδων.

Το 2017, μεταφέρθηκε σε ιδιόκτητο κτίριο στην περιοχή του Κουμπέ.

ΚΤΙΡΙΑ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΑΣ (Οδός Πατελάρου)

Ανήκει στη Φιλοσοφική Σχολή Ρεθύμνου και στεγάζεται στην οδό Πατελάρου, όπου και γίνεται η συντήρηση και η μελέτη των ευρημάτων από τις ανασκαφές του Πανεπιστημίου Κρήτης.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Μονή Αγίας Παρασκευής)

(Οδός Νικηφόρου Φωκά 130)

Οι Ενετοί έκτισαν στον Μακρύ Δρόμο (Μακρύ Στενό) τη Μονή της Αγ. Παρασκευής και είναι ένας ναός μεγάλων διαστάσεων.

Επί Τουρκοκρατίας το κτίριο πουλήθηκε και από τότε η χρήση του άλλαξε, ανάλογα με τις ανάγκες των νέων ιδιοκτητών. Αρχικά έγινε φούρνος, αργότερα αποθήκη.

Σήμερα, ανήκει στο Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών το οποίο στοχεύει στη στήριξη και προώθηση της έρευνας στον χώρο των ανθρωπιστικών, ιστορικών και κοινωνικών επιστημών.

ΚΕΝΤΡΟ ΝΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΡΕΘΥΜΝΗΣ (οδός Λαβυρίνθου 3 - πάροδος Τομπάζη, αδιέξοδο)

Πολύ κοντά στη Μητρόπολη, αυτό το διώροφο κτίριο με την αυλή και τον κήπο του, είναι ένας χώρος δημιουργίας, τέχνης και πολιτισμού για τους νέους της πόλης.

ΚΤΙΡΙΟ ΑΓΙΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ (Οδός Πατελάρου 14)

Ονομάστηκε έτσι, γιατί παλιότερα πίστευαν ότι εκεί υπήρχε ο ενετικός καθολικός ναός του Αγίου Λαζάρου.

Σήμερα, στη μικρή θολωτή αίθουσα του ισογείου, γίνονται πολιτικοί γάμοι. Στον πάνω όροφο στεγάζεται η **Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία Ρεθύμνου**.

ΚΤΙΡΙΟ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ (Οδός Αραμπατζόγλου 50)

Λέγεται ότι στον 1^ο όροφο κατοικούσε ο καθολικός επίσκοπος των Βενετών, ενώ ένα τμήμα του ισογείου το χρησιμοποιούσαν για τη σίτιση των κληρικών και των φτωχών Ρεθυμνιωτών.

Αξίζει να προσέξει κανείς τον ισόγειο χώρο με την τοξωτή πόρτα που μοιάζει με την κεντρική πύλη της Φορτέτζας και τα πανέμορφα τοξωτά παράθυρα με τα φουρούσια τους (στηρίγματα).

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ (Οδός Μανουήλ Βερνάρδου 26-28)

Οι Βενετοί έχτισαν το όμορφο αρχοντικό με τα 2 χαρακτηριστικά μεγάλα τόξα που στεγάζουν τον ανοιχτό χώρο του ισογείου και τα τοξωτά παράθυρα, τον 17ο αιώνα. Αργότερα, το αρχοντικό πέρασε στα χέρια του Τούρκου Αγά, Σελήμ Μπέη.

Σήμερα, στους χώρους του μπορεί κανείς να δει αντικείμενα της παραδοσιακής χειροτεχνίας και λαϊκής τέχνης (κεντήματα, υφαντά, κεραμικά κ.ά) και να γνωρίσει είδη καθημερινής χρήσης, εργαλεία και παραδοσιακά επαγγέλματα που σήμερα δεν υπάρχουν πια.

ΘΥΡΩΜΑ "CLODIO" (Οδός Μ. Βερνάρδου 30)

Οι Βενετοί έχτισαν την οικία, που ανήκε στην αριστοκρατική ενετοκρητική οικογένεια των «Clodio». Το θύρωμα με το αέτωμα που το στεφανώνει είναι από τα πιο ενδιαφέροντα της πόλης. Εκεί υπάρχει η λατινική επιγραφή: "Με την αρετή αστράφτει το σπίτι / 1609 / καλένδες του Ιουνίου". Στο κέντρο του φαίνεται το οικοσύμμο των "Clodio" με το λιοντάρι.

Σήμερα, στο ισόγειο του κτιρίου λειτουργεί εργαστήριο παρασκευής παραδοσιακού φύλλου κρούστας και κανταΐφιου.

ΠΑΛΙΟ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ (στη συμβολή των οδών Αρκαδίου και Μελιδόνη)

Ήταν για 55 χρόνια το Δημαρχείο της πόλης.

Από το 1970 λειτούργησε ως πολυχώρος, φιλοξενώντας το Ίδρυμα Κοινωνικών Ερευνών-Σταύρος Καλλέργης, την Ιστορική Λαογραφική Εταιρεία Ρεθύμνου, τη Δημοτική Χορωδία κ.ά

ΤΗΛΕΓΡΑΦΕΙΟ (ΑΓΓΛΙΚΟ) (Αρκαδίου 154)

Το Αγγλικό Τηλεγραφείο βρισκόταν στη σημερινή οδό Αρκαδίου 154. Διευθυντής του ήταν ο Εσπερόν, ο γιος του οποίου φοιτούσε στο εκπαιδευτήριο της Αμαλίας Ζαννιδάκη. Το ίδιο κτίριο είναι γνωστό και ως "ΟΙΚΙΑ ΔΡΑΝΔΑΚΗ". Η χρονολογία 25/11/1844 αναφέρεται πιθανότατα σε γενική ανακαίνιση του κτιρίου.

Η επιγραφή λέει: "ΔΟΞΑ ΝΑ ΕΧΕΙ Ο ΘΕΟΣ (ΑΛΛΑΧ) ΚΑΙ ΝΑ ΣΩΖΕΙ ΤΟΝ ΚΤΗΤΟΡΑ".

ΣΠΙΤΙ ΑΛΗ ΒΑΦΗ ΕΦΕΝΤΗ ΣΕΛΛΙΑΝΑΚΗ (Οδός Τζάνε Μπουνιαλή 63)

Στην οδό Τζάνε Μπουνιαλή 63 στα Πεταλάδικα. Υπάρχει η αραβική λέξη Μασαλλάχ, που εδώ σημαίνει "Θεέ μου φύλαγε αυτό το σπίτι", με έτος Εγίρας 1320, που αντιστοιχεί στο 1902.

ΠΙΚΠΑ

Βρισκόταν στην οδό Βάρδα Καλλέργη

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ - ΘΕΑΤΡΑ**ΑΠΟΛΛΩΝ**

Στην οδό Μεσολογγίου στον αριθμό 18. Πρώην Σαπωνοποιείο Παντζαρη Μιχαήλ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Στην αρχή της οδού Αρκαδίου μετέπειτα κινηματογράφος **"ΑΥΡΑ"**
Αρκαδίου 31,.

ΟΛΥΜΠΙΑ

Σημερινό Ωδείο.

Εδώ έπαιξε ο Μάνος Κατράκης με το θιάσό του.

ΘΕΡΙΝΟΙ**ΑΥΡΑ 2**

Στην πλατεία Νομαρχίας.

ΟΑΣΗ

Στην πλατεία Βασιλέως Γεωργίου Β', σημερινή πλατεία Νομαρχίας, στο σημείο που βρισκόταν το Πολεοδομικό.

ΧΑΜΑΜ:

1. **Χαμάμ στην οδό Ρενιέρη 16:** Βρίσκεται στο δεύτερο όροφο οικίας κι έχει εντυπωσιακή διακόσμηση με φυτική βλάστηση
2. **Χαμάμ στην οδό Νικηφόρου Φωκά αρ. 84-86:** Λειτούργησε ως χαμάμ μέχρι το 1925, που μετατράπηκε σε αρτοποιείο. Σήμερα λειτουργεί στο χώρο αυτό το ξενοδοχείο "Θόλος".
3. **Χαμάμ στην οδό Ραδαμάνθους 25:** Δίχωρο χαμάμ με δύο τρούλους και μαρμάρινο πάτωμα. Σώζεται σε πολύ καλή κατάσταση. Ο άλλοτε χώρος της προετοιμασίας των λουομένων είναι σήμερα εστιατόριο.
4. **Χαμάμ στην Αρκαδίου στον αριθμό 214-216:** σήμερα εκεί στεγάζεται το κτίριο της Αρχαιολογίας
5. **Χαμάμ του τεμένους της Βαλιδέ Σουλτάνας:** δημόσιο χαμάμ που καταστράφηκε όταν έπεσε για να ανοιχτεί η οδός Τομπάζη.

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ**1. ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ (ΕΙΣΟΔΙΩΝ)**

Βρίσκεται ανατολικά της Μητρόπολης στη Μ. Μουσούρου. Είναι σπηλαιώδης ναός από την εποχή της Ενετοκρατίας.

2. ΑΓΙΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ - ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ

Βρίσκεται στη θέση παλαιού ναού περιόδου Ενετοκρατίας, στην οδό Καστρινογιαννάκη Επισκόπου.

3. ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ

Στη θέση του σημερινού ναού υπήρχε από τα χρόνια της Ενετοκρατίας, γύρω στο 1600, παλαιότερος, ο οποίος την περίοδο της Τουρκοκρατίας ερειπώθηκε, αλλά σώθηκε το εικόνισμα της Αγίας από τους Χριστιανούς.

Επί Τουρκοκρατίας έπεσε στη πόλη επιδημία ευλογιάς, που πρόσβαλε μόνο τους Τούρκους. Μόλις εμφανίστηκε η ευλογία, οι Χριστιανοί έκαναν λιτανεία με την εικόνα της Αγίας στους δρόμους και σώθηκαν. Οι Τούρκοι πανικόβλητοι από το θαύμα προσέφεραν στην Αγία λάδι και πολύτιμα αντικείμενα και από εκείνη την ημέρα σταμάτησε η αρρώστια. Η Αγία Βαρβάρα έγινε αγαπητή σε όλους τους κατοίκους και θεωρήθηκε η δική τους Αγία "Ρεθεμνιώτισσα". Απέμεινε μόνο να ξαναχτιστεί η εκκλησία της, όμως στα θεμέλια του παλιού ναού ο Τούρκος ιδιοκτήτης Αλή Τσιτσεκάκης ήθελε να χτίσει χαμάμ ή σπίτι. Μετά από προσπάθεια πείστηκε και πούλησε στη χριστιανική κοινότητα αντί 500 χρυσών εικοσόφραγκων το χώρο για να κτιστεί η εκκλησία το 1885-1886 από τον πρωτομάστορα Αντώνη Γυπαράκη.

Από το 2004 η Αγία Βαρβάρα είναι πολιούχος του Ρεθύμνου.

4. ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΟΤΑ

Βρίσκεται στο Ελιδάκι και είναι ένα μικρό εκκλησάκι σε πάροδο της Πατριάρχου Γρηγορίου, σε σημείο που ο δρόμος σχηματίζει "T". Η παράδοση λέει ότι ήταν ναός κρυπτοχριστιανών επί Τουρκοκρατίας.

5. ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΠΡΩΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Η πρώτη εκκλησία βρισκόταν στο σημείο που είναι σήμερα η Μητρόπολη. Η σημερινή χτίστηκε από το 1956 ως το 1966. Είναι τρίκλιτη βασιλική αφιερωμένη στα Εισόδια της Θεοτόκου, στους Τρεις Ιεράρχες (βόρειο κλίτος) και στους Αγίους Αποστόλους (νότιο κλίτος).

6. ΚΥΡΙΑ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ (ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ)

Ο ναός βρίσκεται στην οδό Νικηφόρου Φωκά (Μακρύ Στενό). Είναι τρίκλιτη εκκλησία σε σχήμα σταυρού, χωρίς τρούλο, με το μεσαίο κλίτος -το μεγαλύτερο- αφιερωμένο στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Το νότιο κλίτος είναι αφιερωμένο στην Αγία Τριάδα και

τους Αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη, ενώ το βόρειο στον Άγιο Ελευθέριο.

Στην Κυρία Των Αγγέλων υπάρχει αντίγραφο της εικόνας του Αγίου Γοβδελαά του Πέρση, πρίγκιπα που εκτελέστηκε από τον πατέρα του γιατί ήταν χριστιανός. Την εικόνα του ζωγράφησε ο Εμμ. Τζάνε Μπουνιαλής.

7. **ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ**

Βρίσκεται στη σημερινή συμβολή των οδών Κορωναίου και Σμύρνης. Μετατράπηκε το 1670 από τους Τούρκους σε τζαμί (του Γιαχγιά Ιμπραήμ ή των Γιαχγιά και Ιμπραήμ).

8. **ΑΓΙΟΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ**

Η εκκλησία του Αγίου Φραγκίσκου είναι από τα σημαντικότερα μνημεία του Ρεθύμνου. Είναι μονόκλιτη ξυλόστεγη βασιλική με θύρωμα κορινθιακού ρυθμού. Στα ανατολικά της αίθουσας του Αγίου Φραγκίσκου βρίσκονται τα δύο παρεκκλήσια του ναού. Πρόσφατα βρέθηκαν και τα κελιά των Φραγκισκανών μοναχών. Ο Άγιος Φραγκίσκος είναι μια από τις πιο σημαντικές μορφές του Αγιολογίου της Δυτικής εκκλησίας και αγιοποιήθηκε στα 1228, δύο μόλις χρόνια μετά το θάνατό του.

9. **ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ**

Στο Μακρύ Στενό, δίπλα στο Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών.

10. **ΑΓΙΑ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΤΩΝ ΔΟΜΙΝΙΚΑΝΩΝ**

Το καθολικό της βρέθηκε έπειτα από ανασκαφικές έρευνες στην οδό Σουλίου

ΚΡΗΝΕΣ

ΚΡΗΝΗ RIMONDI (ΕΝΕΤΙΚΗ)

Στη θέση της γνωστής κρήνης Rimondi, που σώζεται στα βόρεια της πλατείας Πετυχάκη, υπήρχε παλαιότερη κρήνη από το 1588. Στα 1626 είχε ερειπωθεί και ο Rettore J. Rimondi την ανακατασκεύασε μαζί με άλλες 3 κρήνες στο Ρέθυμνο από πέτρες της Αλφάς. Ο Ρετούρης (διοικητής) Ριμόντι μιμήθηκε την κρήνη του Μοροζίνη στο Ηράκλειο και κάλεσε τους διάσημους για την εποχή γλύπτες Φραμπανέτους (οι ίδιοι γλύπτες έφτιαξαν και την κρήνη Μοροζίνη). Στις 10 Φεβρουαρίου 1626 ο Ριμόντι έγραψε στη Βενετία "...Ασχολήθηκα ακούραστα όχι μόνο για να την

αναστηλώσω και να την φέρω σε επιθυμητή κατάσταση για όλους τους κατοίκους αλλά και για να την κατασκευάσω χωρίς δαπάνη του δημοσίου και να την κάνω ανθεκτική για πάντα, ώστε να μην λείψει ποτέ αυτό το αναγκαίο κτίριο...". Το νερό ερχόταν με πήλινους σωλήνες από τον Ευληγιά. Το νερό της κρήνης βγαίνει από τρεις λεοντοκεφαλές και καταλήγει σε τρεις γούρνες που χρησιμοποιούν για το πότισμα των ζώων. Επί Τουρκοκρατίας προστέθηκε θόλος, που όμως γκρεμίστηκε για να περάσει ο δρόμος. Ένα μέρος του θόλου σώζεται και σήμερα.

ΚΡΗΝΗ ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ & ΣΜΥΡΝΗΣ

Στη γωνία Κορωναίου και Σμύρνης υπήρχαν πέντε κρήνες. Οι τρεις ήταν κάτω από την καμάρα, ενώ οι άλλες δύο στην οδό Κορωναίου. Σήμερα καμία δεν τρέχει νερό. Εξυπηρετούσαν τους κατοίκους της συνοικίας αλλά και τους πιστούς στο τζαμί Γιαχγιά Ιμπραήμ. Η επιγραφή που σώζεται αναφέρει: "Αυτή η κρήνη έγινε για να πίνει νερό ο λαός. Όποιος πει νερό και ξεδιψάσει ας προσευχηθεί για τη ψυχή εκείνου που την έχτισε. 1863". Υπάρχει άλλη μία μικρή επιγραφή που γράφει: "Ας μη βασκαθεί αυτός ο τοίχος, τον έχτισε ο Οσμάν Εφέντης".

ΚΡΗΝΗ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΦΩΚΑ

Πρόκειται για μία ημικατεστραμμένη κρήνη στην οδό Νικηφόρου Φωκά 63, που δεν τρέχει νερό και η επιγραφή της δεν διασώζεται.

ΚΡΗΝΗ ΠΑΤΕΛΑΡΟΥ

Η κρήνη στην οδό Πατελάρου 14 είναι ιδιωτική και αθέατη από το δρόμο. Εξυπηρετούσε τις ανάγκες καθολικού Ιερατείου.

ΒΡΥΣΗ ΑΛΗ ΑΤΖΗ

Γωνία Τσαγρή. Δεν υπάρχει σήμερα.

ΚΡΗΝΗ ΣΩΧΩΡΑΣ - ΕΔΕΧΕΜ ΜΠΕΗ 1863

Πατριάρχου Γρηγορίου και Ψυλλάκη γωνία. Η επιγραφή λέει: "Αυτή η κρήνη είναι για τη γειτονιά και το έργο το έκανε ο Εδεχέμ Μπέης για χάρη του Θεού - Έτος Εγίρας 1280" (Αντιστοιχεί στο 1863). Η κρήνη μεταφέρθηκε στο πάρκο της Σοχώρας απέναντι από τη στρατολογία.

ΚΡΗΝΗ ΣΩΧΩΡΑΣ - ΚΑΣΙΜ ΜΠΕΗ 1863

Πατριάρχου Γρηγορίου 27, έργο του Γινούς Αγά Κασίμ Μπέη. Η επιγραφή λέει: "Εσύ που θα πεις νερό και θα πάρεις από αυτή τη βρύση δεν φτάνει μόνο να πάρεις νερό, αλλά θα πρέπει και να ελεήσεις την ψυχή μου και να προσευχηθείς για την αγάπη του Θεού. Συγχώρησε την ψυχή μου να μπει στον παράδεισο. 1863".

ΜΟΥΣΕΙΑ**ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΝΑΛΙΑΣ ΖΩΗΣ**

Το Μουσείο Ενάλιας Ζωής λειτουργεί στην οδό Αραμπατζόγλου στην παλιά πόλη, στο κτίριο που στην Ενετοκρατία στέγαζε τον κλήρο του Ρεθύμνου. Αποτελεί ουσιαστικά παράρτημα του "Μοσχάκειου Μουσείου" της Αθήνας, το οποίο οι ιδρυτές του, το ζεύγος Μοσχάκη, το αφιέρωσαν στη μνήμη του παιδιού τους, που το Μάη του 1941 χάθηκε στο σιωπηλό κόσμο του βυθού. Η συλλογή του Ρεθύμνου περιλαμβάνει στο μεγαλύτερο της μέρος μαλάκια, σπόγγους, κνιδόζωα και διάφορα είδη ψαριών.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το κτίριο της Μητρόπολης Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου, βρίσκεται απέναντι από τον καθεδρικό ναό των Εισοδίων. Η πρώτη ανακαίνιση του μεγάρου έγινε το 1900 με ενέργειες του Ρώσου διοικητή Ντε Χιοστάκ, επί Επισκόπου Διονυσίου.

Ανήκει στην ενορία του Μητροπολιτικού ναού του Ρεθύμνου και στεγάζεται ακριβώς απέναντι από την εκκλησία, στα γραφεία της ενορίας. Περιλαμβάνει ιερά σκεύη και άμφια, καθώς και θρησκευτικά αντικείμενα 180 περίπου χρόνων (1816-1992). Από τα εκθέματα ξεχωρίζει το ιστορικό ρολόι του 1894, που αντικαταστάθηκε πρόσφατα με νέο ηλεκτρονικό. Άλλα εκθέματα είναι μια ανάγλυφη λίθινη πλάκα του 1816, που βρέθηκε

στο ναό της Αγίας Βαρβάρας και μια λιθογραφική πλάκα του 1866, που χρησιμοποιήθηκε στην εκτύπωση βεβαιώσεων τελέσεως γάμου. Στα υπόλοιπα εκθέματα περιλαμβάνονται δίσκοι, ευαγγέλια, σταυροί αγιασμού, αρχιερατικές μήτρες, άμφια και μια μικρή συλλογή ελληνικών, τουρκικών, γαλλικών και αμερικανικών νομισμάτων.

ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ - ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ «ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ»

Δημιουργήθηκε το 1985 από τους κληρονόμους του ηγέτη της Εργατικής Πρωτομαγιάς Σταύρου Καλλέργη. Το αρχείο περιλαμβάνει χειρόγραφο υλικό του περασμένου αιώνα. Στεγάζεται στο κτίριο του παλιού Δημαρχείου στην οδό Μελιδόνη Αντωνίου.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Ρεθύμνης ιδρύθηκε το 1973 από το Χριστόφορο Σταυρουλάκη και τη Φανή Βογιατζάκη, με σκοπό την έρευνα και τη συγκέντρωση ιστορικού και λαογραφικού υλικού της Κρήτης και ιδιαίτερα του νομού. Αρχικά στεγάστηκε στην οδό Μεσολογγίου 28, σε χώρο που παρείχε ο δήμος στον οποίο αργότερα στεγάστηκε το Κέντρο Νέων. Σήμερα στεγάζεται στην οδό Βερνάρδου 30 στην παλιά πόλη του Ρεθύμνου, σ' ένα βενετσιάνικο αρχοντικό του 1650. Πρόκειται για ιστορικό διατηρητέο μνημείο, που επί Τουρκοκρατίας ήταν διοικητήριο. Ο επισκέπτης μπορεί να δει κεντήματα, υφαντά, ανδρικές και γυναικείες παραδοσιακές φορεσιές, κεραμικά, καλάθια, δαντέλες και γενικά όλα τα αντικείμενα και τα εργαλεία της καθημερινής ζωής παλαιότερων εποχών. Οι συλλογές προέρχονται από δωρεές και δανεισμό ενώ στο μουσείο υπάρχουν περισσότερα από 4.000 αντικείμενα.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Στην οδό Εθνικής Αντιστάσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

International Morse Code

1. The length of a dot is one unit.
2. A dash is three units.
3. The space between parts of the same letter is one unit.
4. The space between letters is three units.
5. The space between words is seven units.

A ● —
 B — ● ● ●
 C — ● — ●
 D — ● ●
 E ●
 F ● ● — ●
 G — — ●
 H ● ● ● ●
 I ● ●
 J ● — — —
 K — ● —
 L ● — ● ●
 M — —
 N — ●
 O — — —
 P ● — — ●
 Q — — ● —
 R ● — ●
 S ● ● ●
 T —

U ● ● —
 V ● ● ● —
 W ● — —
 X — ● ● —
 Y — ● — —
 Z — — ● ●

1 ● — — —
 2 ● ● — — —
 3 ● ● ● — —
 4 ● ● ● ● —
 5 ● ● ● ● ●
 6 — ● ● ● ●
 7 — — ● ● ●
 8 — — — ● ●
 9 — — — — ●
 0 — — — — —

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ

α' 1	ι' 10	ρ' 100	,α 1000
β' 2	κ' 20	σ' 200	,β 2000
γ' 3	λ' 30	τ' 300	,γ 3000
δ' 4	μ' 40	υ' 400	,δ 4000
ε' 5	ν' 50	φ' 500	,ε 5000
ς' 6	ξ' 60	χ' 600	,ς 6000
ζ' 7	ο' 70	ψ' 700	,ζ 7000
η' 8	π' 80	ω' 800	,η 8000
θ' 9	ϙ' 90	ϰ' 900	,θ 9000

ΛΑΤΙΝΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ

I	1	XXI	21	XLI	41	LXI	61	LXXXI	81
II	2	XXII	22	XLII	42	LXII	62	LXXXII	82
III	3	XXIII	23	XLIII	43	LXIII	63	LXXXIII	83
IV	4	XXIV	24	XLIV	44	LXIV	64	LXXXIV	84
V	5	XXV	25	XLV	45	LXV	65	LXXXV	85
VI	6	XXVI	26	XLVI	46	LXVI	66	LXXXVI	86
VII	7	XXVII	27	XLVII	47	LXVII	67	LXXXVII	87
VIII	8	XXVIII	28	XLVIII	48	LXVIII	68	LXXXVIII	88
IX	9	XXIX	29	XLIX	49	LXIX	69	LXXXIX	89
X	10	XXX	30	L	50	LXX	70	XC	90
XI	11	XXXI	31	LI	51	LXXI	71	XCI	91
XII	12	XXXII	32	LII	52	LXXII	72	XCII	92
XIII	13	XXXIII	33	LIII	53	LXXIII	73	XCIII	93
XIV	14	XXXIV	34	LIV	54	LXXIV	74	XCIV	94
XV	15	XXXV	35	LV	55	LXXV	75	XCV	95
XVI	16	XXXVI	36	LVI	56	LXXVI	76	XCVI	96
XVII	17	XXXVII	37	LVII	57	LXXVII	77	XCVII	97
XVIII	18	XXXVIII	38	LVIII	58	LXXVIII	78	XCVIII	98
XIX	19	XXXIX	39	LIX	59	LXXIX	79	XCIX	99
XX	20	XL	40	LX	60	LXXX	80	C	100
								D	500
								M	1000

1→ ● ●→4
 2→ ● ●→5
 3→ ● ●→6

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ BRAILLE

Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω

ΔΙΦΘΟΓΓΟΙ BRAILLE

ΑΙ	ΕΙ	ΟΙ	ΑΥ	ΕΥ	ΗΥ	ΥΙ	ΟΥ
----	----	----	----	----	----	----	----

ΑΡΙΘΜΟΙ BRAILLE

1	2	3	4	5
6	7	8	9	0